

Programové prohlášení vlády

9. 1. 1919

Slavné Národní shromáždění!

Používáme této prvé schůze Národního shromáždění na prahu letošního roku, abychom po poradách o programu, které vláda za účasti presidenta republiky konala dne 3. a 4. t. m., narysovali zhruba úkoly, jež nás čekají a jež nutně vyžadují rozřešení ještě dříve, než budou provedeny všeobecné volby do sněmu ústavodárného.

Přední starostí vlády bude, jakmile slavné Národní shromáždění vyřídí předlohu o novém volebním řádu do obcí, aby byly vypsány volby a ihned s největším urychlením provedeny. Vláda doufá, že nová zastupitelstva vynasnaží se ze všech sil, aby vyplnila velké naděje, které lid československý klade v činnost své samosprávy, postavené na nejširší demokratické základy.

Vláda má však také za svou povinnost, všecko podniknouti, aby mohly býti volby do sněmu ústavodárného provedeny co nejdříve. Jest ovšem nutno vyčkati konečného rozhodnutí mírové konference o hranicích naší republiky a pro utváření volebních okresů znáti poměry populační, jak se utvářily průběhem posledního desetiletí a hlavně následkem války. Vláda jest hotova vše učiniti, aby bylo možno provést volby na podzim letošního roku.

Ve směru hospodářském i sociálním trpí celý život republiky zhoubnými následky čtyřleté války. Válka přinesla nám sice svobodu politickou, hospodářsky však těžce doléhá na nás dosud katastrofální porážka státu, v němž byli jsme dříve nuceni žíti.

Činnost vlády na tomto poli ponese se dvojím směrem: jednak jest odstraňovati zla, provázející každou válku, zejména obrovskou válku světovou, jednak bude nutno vyvinouti práci tvůrčí.

Jest to nejprve lichva se životními potřebami, kterou vláda jest odhodlána se vši bezohledností stíhati jako nejtěžší zločin proti lidu a státu.

Ve směru tom byly dány úřadům nejpřísnější rozkazy a orgány výkonné i kontrolní k potírání lichvy byly patřičně rozmnoženy.

Vláda jest pevně přesvědčena, že toto její odhodlání bude celou naší veřejností co nejhorlivěji podporováno a že každý bude spatřovati svou zásluhu v tom, když umožní, aby všichni ti, které ani osvobození národa nezdržuje před pokračováním v jejich zločinném sobectví, byli úřadům oznámeni a k trestající spravedlnosti dovedeni.

Vláda také očekává, že v těchto svých akcích nebude nijakým způsobem rušena a bude ušetřena všech nutností, zakročiti tam, kde by se konaly akce svémocné.

Rozvrácené finance bývalého státu a znehodnocená měna jsou rovněž jednou z příčin drahoty a obtížnosti nového podnikání. Proto bude snahou vlády, aby přísným a bezohledným prováděním zákona o daních z válečných zisků vrátila státu nepoměrné obohacení jednotlivců z válečných poměrů a aby pronikavým opatřením (zejména dávkou ze jmění) postarala se o nápravu měny jakožto řádného základu hospodaření státního.

Převést hospodářství do poměrů mírových, vštípit zase našemu lidu vědomí povinnosti k práci, pokládá vláda za jeden z nejdůležitějších tvůrčích úkolů, i má přímo za povinnost státu, tuto přeměnu podporovati vlastními veřejnými pracemi, jakož i tak, aby veškerému podnikání dostalo se nutných surovin i pracovních sil, aby vytvářeny byly nové hodnoty, jež usnadní normální vývoj hospodářského života naší republiky.

Pro toto podnikání a všechnu výrobu jest nejdůležitějším prostředkem uhlí. Proto jest vláda přesvědčena, že uhlí nemůže zůstat ve volné dispozici soukromníků a jest odhodlána, za součinnosti slavného Národního shromáždění zjednati státu plné ovládnání tohoto prostředku výrobního.

Vyvlastnění velkostatků, přesahujících určitou výměru, má vláda za nezbytnou potřebu poválečného hospodářství. Kolonisace jest hospodářskou i sociální nutností. Aby tato veliká reforma stala se dobrodiním sociálním a aby také prospěla rozvoji našeho zemědělství, vyživování obyvatelstva a zájmům státu, uspořádá vláda ve spojení s Národním shromážděním anketu znalců ze všech tříd, zúčastněných na rozřešení této otázky.

V rámci tohoto programu a k cílům v něm vytčeným hodlá vláda pracovati také jednotlivými opatřeními, která nelze dopodrobna vypočítavati. Vláda však pokládá za svou povinnost, upozorniti výslovně, že převzala správu státu v době naprostého rozkladu, že musí pracovati na vybudování nového státu od samých jeho základů a že až dosud nemá po ruce potřebných sil.

Všechny základy mravní byly válkou a nepoctivou a prolhanou politikou Vídně a Budapešti otřeseny. Vláda jest si vědoma své povinnosti, že musí vši silou působiti k tomu, aby zejména výchově mládeže, vládou rakouskou za doby války tak zvlčile zanedbané, věnována byla nejvážnější péče a aby odstraněny byly všechny překážky, které školství naše tíží.

Ale vláda jest také odhodlána, všemi prostředky hájiti pokoje a pořádku v naší republice a bezohledně potírati všecko, co by ohroziti mohlo onen imponující mužný klid, se kterým provedeno bylo naše osvobození, a který nám zjednal v celém světě tolik obdivu a upřímného přátelství. Všechno, co právem očekáváme od mírové konference pro svou budoucnost, všechno politicky i hospodářsky skvělé postavení naší republiky ve střední Evropě, které budí závist našich odvěkých nepřátel a které by nám zjednati chtěli naši věrní přátelé ve státech dohody, závisí na tom, budeme-li jako dosud baštou svobody a pořádku. Vláda by se tudíž prohřešila na budoucnosti národa, kdyby neměla odvahy a rozhodnosti, chrániti klidného a organického rozvoje našeho státu proti každému jeho rušení a potírati bezohledně ty, kteří pokoušejí se o nepořádky nebo násilný převrat, jako nepřátele vlasti. Bylo by hříchem zapomínati, že každý nepořádek, každá násilnost posiluje všechny ty, kteří vzpomínají ještě na staré doby a nedovedou se smířiti s naší svobodou, ať jsou za hranicemi našeho státu, nebo doma mezi námi.

Přes všechny obtíže jest však vláda přesvědčena, že za součinnosti všech v národě podaří se nám přemoci všechny těžkosti a dosíci vytčených cílů. O tuto součinnost žádáme.

Převážná většina národa jest naplněna radostným vědomím, že pevnost a neústupnost našeho národa doma a bezpříkladná obětavost jeho synů za hranicemi zjednaly mu možnost velké práce tvůrčí.

Věříme, že národ náš se ukáže velké doby důstojným. Takto žádá kategoricky na každém plnou odpovědnost vlastní a dobrovolnou, nezlomnou kázeň občanskou, by velké a dějinné dílo našeho osvobození bylo trvale dovršeno a trvale zabezpečeno.

Přednesl ministerský předseda dr. Karel Kramář